

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. novembra 1907.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Našim zadrugam. Važna odločba finančnega ministrstva v zadevi obdačenja kmetijskih zadrug. Razduživanje seljačkov posjeda i zakon o konvertiranju dugova. Kmetijsko zadrugništvo v Italiji. Zadrugništvo in socialisti. Odredbe glede pristojbina za obrtne i gospodarske zadruge registrirane u smislu zakona 9. Travnja 1873. L. D. Z. br. 70. Belokranjska železnica in naši mladi gospodarji, ki si želijo posestva nakupiti. Sprememba v vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Rudolfovem. Začetek šolskega leta na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Rudolfovem. Gospodarske drobtine. Kronika Zadružne zveze. Vprašanja in odgovori. Zadrugni pregled. Občni zbori. Inserati.

Našim zadrugam.

Opozarjamo vse zadruge, da ne bo letos ob koncu leta „Zadružna zveza“ razpošiljala tiskovin za sestavo računskih zaključkov. Kdor rabi tiskovine, naj jih naravnost pri „Zadružni zvezi“ naroči.

Važna odločba finančnega ministrstva v zadevi obdačenja kmetijskih zadrug.

V zadevi obdačenja kmetijskih zadrug je pred kratkim finančno ministrstvo izdalo zelo važno odločbo. Za nas je toliko bolj zanimiva radi tega, ker se tudi pri nas ponovno skuša mlekarke zadruge podvreči pridobninskemu davku.

Finančno ministrstvo se je v tem slučaju bavilo z zadevo mlekarke zadruge v W., ki nudi svojim članom, po večini malim kmečkim posestnikom priliko, da ugodno spravijo v denar mleko, ki ga sami pridobijo. Ustroj zadruge odgovarja onemu splošno obstoječih mlekarških zadrug. Zadruga se bavi z izdelovanjem masla in ima obsežnemu obratu primerno opravilo, pri kateri se rabijo tudi parni stroji.

Nižje davčne oblasti so na podlagi mnenja pristojne trgovske in obrtne zbornice izrekle, da ima mlekarja značaj obrtni in da je vsled tega v smislu § 2., št. 3, črka a, zakona o osebnih davkih podvržena pridobninskemu davku.

Finančno ministrstvo pa je zahtevalo zadruge, da se ji predpisani pridobninski davek odpiše, ugodilo s pogojem, da se izdeluje maslo dejansko iz mleka krav, ki so lastnina članov zadruge in se krmijo z lastno krmo. Istočasno je finančno ministrstvo izreklo, da uporaba strojev pri mlekarških zadrugah za izde-

lovanje masla in sira obratu ne odvzema značaj kmetijskega obrata in da so zato take zadruge pridobninskega davka proste, če drugače ustrezajo določilom § 84, črka f., zakona o osebnih davkih.

Določilo tega odstavka zakona o osebnih davkih se glasi:

„Pridobninskega davka so proste:

f) zadruge in druge združitve kmetovalcev v svrhu skupnega nabavljanja semen, gnojil, plemenske živine, strojev in orodja ali drugih kmetijskih proizvodnih potrebščin, ako se pri njih ne razdeljujejo čisti dobički, nadalje enake združitve v svrhu skupne predelave ali vnovčenja samostojno pridobljenih kmetijskih proizvodov udeležencev, toda z istimi omejitvami, katerim je podvržena v smislu § 2. oprostitvev posameznega kmetovalca od splošne pridobnine.“

Na podlagi teh predpisov so proste pridobnine vse kmetijske zadruge, ki bodisi nakupujejo članom samo kmetijske potrebščine v svrhu izboljšanja kmečke proizvodnje, ali pa prodajajo izdelke in proizvode samo svojih članov. Toda pri tem se letni čisti dobiček ne sme razdeljevati med posamezne člane, marveč pripisati rezervnemu zakladu v celem obsegu.

H koncu omenjamo še z ozirom na odločbo finančnega ministrstva odredbo, da se ima v enacih slučajih prej vedno poizvedeti strokovnjaško mnenje, bodisi strokovnjakov ali večjih kmetijskih korporacij.

Razduživanje seljačkov posjeda i zakon o konvertiranju dugova.

I.

Statistikom je utvrđeno, da se svake godine sve više množe uknjiženi dugovi na seljačkim posjedima.

U Istriji i Dalmaciji je danas kakvih 400 milijuna kruna uknjiženoga duga. A ni to nije sve, jer u Dalmaciji još u nekoliko krajeva nijesu uregjene zemljišne knjige. Od te ogromne svote otpada veći dio duga na seljačke posjede. Pored uknjiženoga duga još jače tište naše male posjednike neuknjiženi dugovi, a to zato što na ove posljednje plaća mnogo višu kamatu. Na uknjiženim je dugovima najviša kamata 12 po sto, dočim na neuknjižene izlazi u mnogo slučajeva po više od 20 po sto u novcu i darovima. Koje čudo da naša narodna filozofija kaže: ko je dužan, taj je i na Božić tužan — i ako u današnjoj dobi vlada kreditno gospodarstvo.

Kamatništvo je nešto tako naravnoga u očima našega naroda, da u mnogo krajeva brat bratu ne pozajmljiva novca ispod 10 po sto dobiti. Vesela je ipak pojava, da je kamatništvu počelo izmicati tlo ispod noga, gdje se ustanovi seoska blagajna. Hrvatsko se je zadrugarstvo u Istri i Dalmaciji počelo bujnije razvijati otrag dvije tri godine. Danas je u našoj svezi učlanjeno 120 hrvatskih zadruga. Taj se broj neprestano množi bilo da pristupaju već osnovane, koje su kao osječen panj više vremena bez zaslombe velike zadružne organizacije samo na imenu životarile, bilo, da se nove zadruge ustanovljaju.

Jedna od karakteristika hrvatskog zadružništva, koja odmah upada u oči svakomu, ko prouči nutarnje poslovanje naših novčanih zadruga, jest ta, da one izposugjuju velik dio novca na uknjižbu. U tomu su hrvatske rajfajzenovke mnogo više angažovane nego li slovenske. To je u istinu protivno duhu rajfajzenovaka, koje bi po svomu ustrojstvu imale njegovati samo realni (osobni) kredit, a od drugih zavoda, koji se bave istim kreditom, razlikovati u tomu, da daju zajmove na dulji rok. Ali je jedno teoretično razlaganje, a drugo je život. Nužda i okolnosti sile hrvatsko zadružništvo, da se bavi i hipotekarnim zajmovima. Kod drugih je naroda lako bilo provesti načelo razdiobe hipotekarnoga i osobnoga kredita, te ovi posljednji uzeti za glavni zadatak seljačkoga zadružništva, s razloga što kod tih naroda seljak posjednik nalazi jeftin hipotekarni zajam na drugoj strani. Gradske štedionice, osnovane na štedioničkom regulativu, te razni hipotekarni zavodi bilo zemaljski bilo privatni dostatni su, da podmire potrebe hipotekarnih zajmova, te da ne dopuste, da se uvriježi kamatništvo.

Mi od svega toga nemamo ništa. Niti jedne gradske ili općinske štedionice do dana današnjega nemamo. A hipotekarni zavodi? U Istri je jedan, i taj služi vladajućoj talijanskoj stranci. Naš čovjek, ako dobije od tog zavoda zajam, izgubljen je za narodnu stvar. U Dalmaciji seljak manji posjednik ne može da dobije zajma od pokrajinskog zemljišno-vjersijskog zavoda. Treba da ima osobitih preporuka, da mu pogje za rukom s velikim trudom i troško-

vima, da mu usliše molbu. Tri četvrtine svih zajmova absorbirao je grad Zadar. U saboru se je čula tužba, da su od zemaljskog hipotekarnog zavoda imali najvišu korist gragjevni špekulanti u Zadru.

Još jedna okolnost sili naše zadruge, da pozajmljuju na hipoteku. Po zagorskoj Dalmaciji pašuje u svakomu mjestu kakav trgovac, koji je ujedno i kamatnik. Ustanovi se u mjestu zadruga. Članovi su zadruge većim dijelom dužni trgovcu i on je svoj dug uknjižio na njihov posjed. Netom počme zadruga poslovati, počme padati dobit trgovcu. Tad taj pozove dužnike, te zahtijeva ili da istupe iz zadruge ili da mu povrate zajam. Oni neće, da istupe iz zadruge, jer su uvjereni o njezinoj koristi, a zajam ne mogu da povrate. Vjerovnik im tad stavi na dražbu imanje. Dužnik moli i kumi upravljače zadruge, da ga spase. Što će oni učiniti? Po teoriji ga ne bi smjeli spasti, jer ne bi smjeli davati zajmove na uknjižbu. Eto slučaja — a ti se svaki dan ponavljaju — da su naše rajfajzenovke prisiljene, da se bave i s hipotekarnim zajmovima, inače ne bi se bile ustanovile na korist svojim članovima, već na njihovu propast.

Sve dok se ne stvore uvjeti, da naši seljački posjednici uzmožu namirivati svoje hipotekarne potrebe na drugi način, naime dok zemaljski hipotekarni zavodi ne promijene današnji način poslovanja, te dok se barem po većim općinama, u kojim ima bogatih ljudi, ne ustanove općinske štedionice, koje će pozajmivati na hipoteku, sve dotle su seljačke zadruge prisiljene manje više, da goje pored realnoga i hipotekarni kredit. Istina ni sa samim hipotekarnim zavodima i općinskim štedionicama ne će se moći razdužiti naš mali posjednik, već je za to potrebna jedna mnogo veća akcija, da naime sama država preuzme na sebe i konvertira te dugove. Ipak će u toliko biti pomoženo, da će se naše rajfajzenovke moći mnogo intenzivnije baviti svojom pravom svrhom.

To je potrebno takogjer i radi drugog razloga. Davajući hipotekarne kredite naše zadruge imobilizuju velike svote. Svoju poslovnu glavnicu one dobivaju od zadružne sveze, osim vrlo rijetkih slučajeva, da je imaju od uložaka na štednju. Kad neko dobije od drugoga novca bilo kao uložak na štednju bilo kao kredit u tekućem računu, mora ipak računati s činjenicom, da onomu drugomu jedan dan uztreba dio glavnice ili cijela glavnica, pa da je zahtijeva natrag. Za taj slučaj treba, da je spravan uvijek, pa da prama tomu udesi svoje poslovanje. Ako je dotični sav novac ili velik dio pozajmio na hipoteke, tad će se naći u čudu i on i dužnici, odkud da namaknu potrebnu svotu, da je povrate prvomu vjerovniku. Doduše zadružna sveza, dok njezine članice pravilno posluju, teško da učini takav korak, jer ona lako u slučaju potrebe može naći kredita, gdje god hoće. Sasvim tim, dobro je da upravljači naših zadruga

imaju to pred očima, te se prama tomu ravnaju. Bez ljute nevolje nek ne prezaduže svoje zadruga. Ima idealista, koji bi htjeli netom su ustanovili zadrugu, da sve zadrugare u kratko doba oduže. Ti će se iz iskustva naučiti, da je to lijepo i plemenito, ali da se to ne da od jednom postignuti. Neka im bude načelo: ne forcirati razvitak zadruga na umjetan način.

Držeći se toga upravljači zadruga, kad su prinuždeni, da dadu članovima zajmove na hipoteku, neka se posluže ugodnosti, koje im pruža novi zakon o konvertiranju dugova i obročnog isplaćivanja. Koje su to ugodnosti i kako se postignu, te koja je svrha i značenje konverzije, o tomu ćemo u narednom broju.

Kmetijsko zadružništvo v Italiji.

Tehnika gospodarskih in prometnih sredstev napreduje neprestano, prodira nevzdržno po kulturnem svetu, predružačuje gospodarske razmere posameznih ozemelj in izbrisaše kolorit posebnostnih ekonomičnih razmer. Meje padajo, narodi se zblizujejo, ekonomične in duševne pridobitve se prosplošujejo.

Kako skromen je bil sen ročdelskih pionirjev, kako priprost je bil njihov poskus prvega zadružnega tvora, prvega konsumnega društva!

Toda kako močno in raznooblično je danes zadružništvo, ki prodira že v vzhodno Indijo, v nemške afriške kolonije, itd. Skromen izum 28 tkalcev flanele je bil impulz danes mogočnega zadružništva, ki okoli sebe zbira vse, kar ječi pod jarmom denašnje kapitalistiške gospodarske uredbe.

Meje so padale, zadružništvo je šlo z države v državo, našlo povsod drugačne gospodarske uredbe in smotre, katerim se je moralo prilagoditi, toda prodrlo je povsod tam, kjer je našel gospodarske zatirance. Značaj angleškega in francoskega zadružništva je nujna posledica tam obstoječih gospodarskih razmer, je posledica prvotnega gibanja iz vrst delavstva. V Nemčiji pa je pričelo zadružništvo vporabljeni meščanstvo in kmetovalstvo. Odtod drugačni značaj zadružništva, odtod vporaba zadružništva v prvi vrsti v svrhe ureditve kreditnih razmer. Na nas je vplivala Nemčija, zato je tudi pri nas zadružništvo pod neposrednim vplivom in vtisom nemškega zadružnega razvoja, zato je pri nas najbolj razvita zadružna oblika: posojilništvo.

Drugače v Italiji. Prvotno se ravna zadružništvo po zgledih Francoske. Produktivne zadruga, konsumna društva, to so prvi in poglavitni zadružni pojavi. Toda v vsem ne zasledujemo one enotnosti, one discipline, ki smo je vajeni na severu. Združena Italija je sen, ki je danes ne le v političnem, marveč v socialnem in gospodarskem oziru še vedno neizpolnjen.

V Nemčiji so misleci. Zadružništvo adaptirata Schulze-Delitsch in Raiffeisen, eden za meščanstvo, drugi za kmetovalstvo. Ločita se dve struji, toda obe zasledujeta takoj osredotočenje okrog določenega centra, dobro vedoč, da je razvoj le tedaj uspešen, če se drži sistematičnih navodil izkušenega vodstva. Vse drugače v Italiji. Zadružništvo je še tu razkosano, brez enotnega vodstva, brez pravega enotnega principa. Ni zaostalo glede posameznih oblik in gospodarskih tendenc, pač pa glede skupnostnega ekonomičnega vpliva. Specializacija zadružništva se je sicer pričela tudi uveljaviti v zadnjem času, toda na njo ima še vedno prevelik vpliv politično nesoglasje. To se posebno pozna pri kmetijskem zadružništvu. A ravno specializirani nastop kmetijskega zadružništva kot takega je porok uspešnega, vedno bolj se konsolidujočega nastopa in uveljavljanja te panoge italijanskega zadružništva.

V eni stvari nam imponira kmetijsko zadružništvo v Italiji: v vsvršenju skupnega nakupa kmetijskih potrebščin. V tej točki smo mi zaostali. Tej točki obračamo mi pozornost še le sedaj, ko smo utrdili našo kmetijsko personalno kreditno organizacijo, ko snujemo naprave, ki bodo s svojim hipotekaričnim kreditom vsvršile našo kmetijsko organizacijo personalnega kredita. Tak razvoj je pri nas naravna posledica gospodarskega položaja našega kmetijstva. Prvo svojo nalogo smo videli v konsolidiranju dolgov našega kmeta, da smo ga rešili raznih pijavk. Za konsolidacijo mora nastopiti vprašanje razbremenjevanja kmečkih dolgov, ki obstoji deloma v tem, da se omogoče kmečkemu gospodarstvu primerne razbremenjevalne kreditne osnove, deloma pa v tem, da se dvigne kmečko proizvodništvo s primerno organizacijo za dobavo pristnih in cenih proizvodnih sredstev in za oddajo končnih proizvodov in izdelkov.

V Italiji pa ne zasledujemo med kmečkim prebivalstvom one solidarnosti, kakor pri nas. Ne zasledujemo onega povdarjanja državnovernosti kmečkega stanu. Še vedno prevladuje namen industrializacije države. Kmečka organizacija se temu namenu prilagodi, zato pa je prav za prav trgovsko podjetje, ki kmetu — navadno imovitejšemu — nudi le dobičke trgovinske naravi, le dobiček slučajnega skupnega nastopa. V Italiji še nimamo posebnega zadružnega zakona, nimamo revizijskih central, nimamo zvez, vsaj v našem duhu ne. Že dejstvo, da kmetijsko nakupovalno zadružništvo nastopa za vsak nakup, ki je seveda večjega obsega, n. pr. za umetna gnojila, za modro galico, itd., kot participacijska družba, ki jo proti tretjim zastopa zveza kmetijskih zadrug, nam dokazuje, kako okoren je še nastop kmečkega zadružništva, kako malo je še razvita konsolidacija na znotraj, notranja organizacija zadružnega gibanja. Navzlic temu pa je ravno nastop v

zadevah skupnega nakupa zelo vspešen, morda ravno zaradi tega, ker se nastopa in postopa strogo po trgovskih načelih in odnošajih. Sicer se na to povrnemo v posebnem članku.

Za danes si oglejmo kmečko kreditno organizacijo. Tu vidimo tri struje.

Prve kmečke kreditne zadruge (Casse rurali) je začel snovati dr. Lev Wollemborg, ki je prvo tako zadruge osnoval l. 1883. Ni dosegel veliko uspeha, ker je hotel imeti le nevtralne zadruge. Združil jih je v posebno zvezo, ki pa ima le nekaj desetih zadrug.

Več uspeha je imel Don Cerruti, deloma ker je njegov impulz silnejši, deloma ker je njegovim zadrugam dal takoj značaj verskega gospodarskega socialnega gibanja (Casse rurali cattoliche). Teh zadrug je največ. Svoje prave zveze še nimajo. Nameravajo se pa združiti v diecezanske zveze, ki bi se nadalje osredotočile okoli Gospodarsko-socialne zveze (Unione economico-sociale) v Bergamu, ki sploh zbira vse katoliške ustanove gospodarskega značaja.

Tretja struja je izšla iz inicijative Guerci-ja in s pomočjo potovalne kmetijske šole (Cattedra ambulante di agricoltura) v Parmi, ki jo vodi prof. Bizzozero. Imenujejo se kmečke posojilnice (Casse agrarie), od drugih se razločujejo le v toliko, da so v zvezi in pod neposredno kontrolo kakega kreditnega zavoda, ki jih nadzoruje in jim daje na razpolago potrebna denarna sredstva. Takih posojilnic je 15, ki so združene v posebni krajevni zvezi v Parmi.

Vse tri struje pa imajo posojilnice z neomejeno zavezo in z omejitvijo delokroga na mali obseg. Kmečke posojilnice pa se po podatkih G. Raineri-ja, načelnika zveze kmečkih zadrug v Piacenzi, razdeljujejo tako:

Severna Italija 1228 (Bologna 177, Cuneo 160, Verona 100, druge pokrajine izpod 100);

Srednja Italija 112 (Rim 35, Forli 25, drugod izpod 20); in

Južna Italija z otoki 268 (Girgenti 43, Palermo 42, Ascoli Piceno 31, drugod izpod 30); vsega skupaj v celi Italiji 1608 kmečkih posojilnic, ki imajo približno 42 milijonov lir hranilnih vlog.

Statističnih podatkov glede uspeha in razvoja kmečkega zadruženstva v Italiji ni.

Toda iz tega malega, kar se da povedati, se da vendar posneti, da misel Raiffeisena prodira vedno bolj tudi v Italiji. In reči moramo, da se tam najvspešnejše in socialno čistejše vporablja, kjer prevladuje istočasno tudi versko-socialni čut: v katoliško konfesionelnih kreditnih zadrugah Cerruti-jeve struje.

S. Premrou.

Zadružništvo in socialisti.

Znan je rek, da je zadružništvo sredstvo tlačnih, sredstvo ekonomično slabejših sil v boju zoper gospodarske posledice kapitalizma. Prav za prav so bile ravno te posledice vzrok, da se je pojavilo moderno zadružništvo. Navzlic temu pa so bili ravno socialni demokrati zoper zadružništvo, vsaj proti nekaterim oblikam.

Ferdinand Lassal sam, prvak socialne demokratične stranke, je polemiziral svoje dni zoper Schulze-Delitscha in zoper njegov nasvet, da bi delavstvo vporabilo konsumna društva. Zoper te je navajal Lassal v glavnem sledeče vzroke: a) delavci niso na slabem kot konsumentje, marveč kot proizvajatelji, ker dobe premalo za svoje delo; b) ker vpliva železni zakon, ki vravnava delavsko plačo, na to, da ne presega delavska plača nikdar one svote, ki jo delavci nujno potrebujejo za svoje življenje; c) konsumna društva bi zato, ako bi se splošno razširila, povzročila le to, da bi delavska plača v tisti meri padla, kolikor lažje in ceneje bi delavci mogli si nabaviti potrebna živila.

Lassal je imel pred očmi le Louis Blanc-ove Narodne delavnice na Francoskem. Slične organizacije bi bil rad uvedel v Nemčijo s svojimi proizvodnimi zadrugami, za katere je zahteval državno pomoč.

Današnja socialna demokracija pa stoji na stališču, ki popolnoma nasprotuje Lassalovi sodbi o konsumnih društvih.

Strankin zbor na Dunaju je l. 1903 sklenil med drugim tudi to: „Ojačena politična in gospodarska organizacija avstrijskega proletariata omogočuje, da se sedaj more vporabiti tudi zadružna organizacija v korist delavskemu gibanju. Najsposobnejša zadružna oblika pa je konsumno društvo, katero je mogoče vporabiti le tam, kjer se je politična in strokovna organizacija delavstva v večji meri ojačila in vposobila za boj.“

To načelo je pri nas še le sedaj prodrlo, ko socialna demokracija že drugod vspešno vporablja zadružne osnove tudi pri razrednem boju. Tako in sicer močno zadružništvo vidimo v Italiji, na Francoskem, v Švici, v Belgiji, na Nemškem, na Ogrskem in sedaj tudi pri nas.

Zato se nam ni čuditi, da so hoteli socialni demokrati na letošnjem kongresu Mednarodne zadružne zveze v Cremoni vprizoriti manifestacijo v prilog njihovim socialističnim načelom. Da se jim za enkrat ni to posrečilo, treba pripisati 1.) temu, da so socialisti raznih držav imeli pripravljenih preveč resolucij, tako da se o konečnem besedilu enotne resolucije še niso mogli zjediniti, 2.) pa dejstvu, da se je predsednik kongresa Luzatti s spretno taktiko znal imenitno izogniti tozadevni večji debati in sklepanju.

Zaenkrat je ta manifestacija odgodena za bodoče zborovanje. Značilna pa je usoda Mednarodne zadrugne zveze (International Cooperative Alliance), ki ima svoj sedež v Londonu. Ko je l. 1904 zborovala v Budimpešti je prišlo do tega, da se je od nje odtrgalo kmetijsko združništvo, ki si je l. 1906 na podlagi lucernskega sestanka omislila svojo posebno Mednarodno zvezo kmetijskih zadrug. Pri letošnjem zborovanju v Cremoni pa bi bilo prav kmalu prišlo do tega, da bi se od Mednarodne zveze odtrgala sedaj pa struja, ki namerava gospodarski red socializirati ravno s pomočjo konsumnih društev. Slabo znamenje je to za Mednarodno zvezo, ker bo komaj mogla ubraniti razkrojevalne posledice specializacije zadrugnega dela.

Kongresu v Cremoni so nameravali italijanski socialisti predložiti resolucijo, v smislu katere bi moral kongres izjaviti: 1.) da mora proletariat zasledovati svoje razredne koristi s skupnim sodelovanjem zadrugništva, odpora in vzajemnosti; 2.) da morajo razredne zadruge v vedno večji meri vporabiti svoje dobičke v to, da pospešijo in ojačijo vse mogoče oblike razrednega boja, in 3.) da mora država zadrugništvo vedno tako podpirati, da je tozadevno njeno delovanje vedno v polnem soglasju s splošno politiko proletariata.

Kako ta smoter v podrobnem oziru dosega s konsumnimi društvi, zvezanimi v krajevne in narodne zveze, pa je povdarjala izjava zastopnikov belgijskih socialističnih konsumnih društev, ki so združena v bruseljsko zadrugno zvezo. Smotri konsumnih zadrug se tu določajo tako: 1.) Proizvodi dobre kakovosti se po konsumnih društvih razprodajajo po najbolj ugodni ceni; 2.) konsumentom se doseženi dobički razdeljujejo z ozirom na množino blaga, ki ga posameznik nakupi pri zadrugi; 3.) z določenim delom dobička se pa oživotvorijo razne osnove za izobrazbo in za solidarnost postopanja; 4.) deluje se na odpravo vseh nepotrebnih posredovalcev, ker se zblížujejo neposredno proizvajatelji in potrošniki; 5.) razmerje med obema se vravnava na podlagi pravične vrednosti dela; 6.) ustvari se skupna lastnina; 7.) kompetitivna trgovina in industrija se nadomeščata z zadrugno trgovino in obrtnijo.

Ne strinjamo se z vsemi izvajanji socialistov, v kolikor se tiče vporabe zadrugništva kot razredno-bojnega sredstva, dasi je naše kmetijsko zadrugništvo tudi pointirano sredstvo enega določenega stanu. Toda ugaja nam povdarjanje zadrugne osnove kot socialno preosnovalne osnove, ki more vsaj deloma vplivati na predružačbo sedaj obstoječega gospodarskega reda, v katerem velekapital in veleobrt neopravičeno nastopata kot krvosesa različnih stanov.

Schulze-Delitscheva zveza je v socialnem oziru že doživela Baden-Baden in Kreuzuach. Mednarodna

alijanca doslej sicer samo še Budimpešto, toda nad njo visi Damoklejev meč zopetnega odcepa, ki zna postati perfekten pri prvem prihodnjem kongresu.

S. Premrou.

Odredbe glede pristojbina za obrtne i gospodarske zadruge registrirane u smislu zakona 9. Travnja 1873. L. D. Z. br. 70.

1. Molba za propisana upisanja u zadrugni registar podložne su:

a) ako glede upisanja ima slijediti javna objava (vidi §§ 6, 16, 40, 42 gori navedenog zakona), biljegovini od Kr 2. za prvi list a od Kr. 1. za svaki daljni list;

b) u drugim slučajevima (vidi § 9 navedenog zakona), i baš ako zaključkom glede promjene pravilnika ne mijenjaju se odredbe sadržane u prvašnjim objavama, biljegovini od kr. 1. za svaki list.

Biljegovina za ovjerovljenje potpisâ članova ravnateljstva (dotično likvidatorâ) iznosi, bez obzira na broj potpisa, koji se imaju ovjeroviti, Kr 2, ako je ovjerovljenje učinjeno na sudu, a kr 1., ako se učini kod jednog c. k. bilježnika (čemu se ima još dodati pristojbina od kr 1, koja ide bilježniku).

Svi prilozi molbâ za upisanje (i prepisi pravilnika, koji se imaju podnijeti za knjigu prilogâ k registru tvrdkâ) podložni su biljegu od 30 hellera za svaki list; ali isprave i spisi već redovito biljegovani, koji bivaju podnešeni kao prilozi, nisu podložni nikakvoj drugoj biljegovini. Takodjer pravila prikazana u izvorniku nisu podložena biljegu prilogâ.

2. Poslovne knjige i registri, držani isključivo u pogledu pravnih odnošaja izmedju zadruge i njezinih članova (zadrugara) prosti su od pristojbine (kao na primjer tako rečeni registar članova, knjiga o podružnim djelovima, knjižice članova.)

Naprotiv poslovne knjige i registri, u kojima su upisani pravni odnošaji zadruge sa drugim osobama, podložni su biljegovnoj pristojbini, i baš:

a) glavne knjige, knjige tekućeg računa i podmirâ biljegovini od 50 hellera na svaki list;

b) dnevnik, straca ili dućanska knjiga, blagajnička knjiga, prva bilježka, knjiga prodaja, knjiga magaze, inventar i knjiga zaglavnih računa (bilanca), biljegovini od 10 helera za svaki list.

Pristojbina dužna za jedan list biti će uračunana toliko puta, koliko puta je sadržana u ukupnoj površini svih listova jedinstvena mjera jednog lista. Za knjige podložene biljegovini od 50 hel. ova jedinstvena površina lista iznosi 5.040 četvornih centimetara a za knjige podložene biljegovini od 10 hel. 2.640 četv. centimetara.

Biljegovke moraju biti uredovno pečatane. — Knjige, koje se drže jedino za unutrašnje poslovanje,

proste su od biljegovine (na primjer knjiga računanja radnih satova kod strojeva).

3. Molbe, kojima se prikazuju političkoj vlasti zadružne pogodbe, promjene istih, zaglavni računi, u smislu § 35. zakona o obrtnim i gospodarskim zadrugam 9. travnja 1873 L. D. Z. br. 70, proste su od biljega, a tako isto i prilozi tih molbâ.

4. Podložni su pristojbini:

- a) uplate zadružnih djelova i upisarina;
- b) povratak zadružnih djelovâ;
- c) isplata (uveresijanje) dobitnih djelovâ. Pristojbine se odmjeravaju po biljegovnoj ljestvici I. in moraju se platiti poreznom uredu kroz prvih 14 dana mjeseca siječna i srpnja za prošlo polugodište.

Opazka za obrtne i gospodarske zadruge, koje se bave, vjeresijskim poslima.

a) Ako zadruga, izdajući pravnu izjavu, kao na primjer blagajničku svjedočbu, preuzme na temelju pravilnika novaca u tekući račun, to jest, da ih uloži na korisni način i obvezom, da ih povrati na zahtjev odmah ili iza utanačenog otkaznog roka na pravnu ispravu, ima se platiti poreznoj vlasti mjesto biljegovine za upravu, 2 po sto vrhu kamata, što zadruga ima platiti za ove novce.

Uložne knjižice nisu podložene nikakvoj pristojbini; take isto namirnice obrtnih i gospodarskih zadruga glede kamata i isplata na račun duga, koje se upišu u uložne knjižice dužnika, proste su od pristojbine.

b) Isprave (izim onih, koje služe, da dokažu sklopljene pravne posle), koje zadruge izdaju strankam a ove zadrugam, samo u svrhu ustanovljene manipulacije, proste su od biljega, ali dotični obrazci (formulari), prije nego budu uvedeni ili preinačeni, imaju se prikazati financijalnoj vlasti, da ih razvidi i priznade ovo njihovo svojstvo.

Snujmo vinarske in kletarske zadruge!

Vsakemu je znano, da je nastal z opustošenjem vinogradov po trtni uši po naših vinorodnih krajih na Dolenjskem in Vipavskem popred neznan položaj. Nad 25 let se že borimo proti tej kvarljivki in če smo danes na srečnem stališči, da jo premagujemo, imamo se zahvaliti ne le človeškemu umu, pri nas inteligentnosti naših vinogradnikov, ampak posebej še uspešnemu strokovnemu poduku in denarnim podporam, ki so se dajale tem povodom. Izmed vseh vinorodnih avstrijskih dežel, prizadetih po trtni uši, je v tem oziru storila naša Kranjska relativno največ. Od 10.461 ha starih vinogradov se je do konci l. 1906 prerigolalo in na novo zasadilo 4000—4500 ha t. j.

37% vseh vinogradov. Poleg tega je važno, da so se novi vinogradi nasadili v večini s plemenitimi trtami, ter da se je povzdignilo umno kletarstvo. Letošnja vinska letina nam je najbolje pokazala uspehe tega truda. Krog 250.000 hl znaša vinski pridelek na Kranjskem, ki se ga lahko ceni na vrednost 10 milijonov kron. Če nekoliko v bodočnost pogledamo, tedaj upravičeno upamo, da se bode ta množina vinskega pridelka ne samo obdržala, ampak še povečala.

Z ozirom na ta položaj pa nastaja za naše vinske producente — naše vinogradnike — jako pereče vprašanje, kako z dobičkom to množino vinskega pridelka v denar spraviti. Stroški prerigolanja in oskrbovanja postajajo vedno večji, poleg tega bode treba misliti na odplačilo brezobrestnih posojil. — Da se mora to vprašanje ugodno rešiti, ako se noče naše vinogradništvo občutno udariti, je brezdvomno. In zato se bode tudi tu treba ravnati po zgledih drugih naprednih deželâ. V ta namen bode treba snovati vinarne in kletarske zadruge. Našim vinogradnikom, ker jim leži v vinskem pridelku velik del celoletnega zaslužka, mora v prvi vrsti na tem ležeče biti, da se pri nas uvedejo te novodobne upejljave, ki edine morejo odvrniti nevarnost, da ne pada cena našim vinom in da se povzdigne produkcija vinskega pridelka. Kakor se je na Kranjskem zasnovalo mnogo mlekarskih zadrug, ki mogočno in blagodejno uplivajo na razvoj živinoreje, tako morejo prav urejene vinarne in kletarske zadruge najbolje koristiti našim vinogradnikom. Kot začetek je svetovati, da se združijo v take zadruge le vinogradniki manjšega okoliša, z majhnimi doneski, pozneje se vsa akcija pri poštem delovanju sama nadalje razvija in širi. V ta namen je svetovati, da se ugledni možje kakega vinskega kraja združijo, tozadevna pravila, pouk i. t. d. jim radovoljno podaja „Zadružna Zveza“, in tako zadruga začne poslovati. To je novodobna samopomoč, ki omogoči združenim močem 20 in več posestnikom, kar jeden ne zmore.

Letošnji dober vinski pridelek in njega množina nam pa še posebno polaga dolžnost, da se poprime mo snovanja vinarških in kletarskih zadrug. Vinski semnji, dosedaj uprizorjeni, so še posebno pokazali to potrebo, ker vinski semnji, kakor kaže dosedanja skušnja, ne bodo mogli sedanjo množino vinskega pridelka spraviti v promet. Naši vinogradniki, v večini, pa tudi ne morejo čakati, da jih vinski trgovci, krčmarji in zasebniki obišejejo v svrhu nakupa vina; premnogi od njih potrebujejo sredstev, da pokrijejo tekoče gospodarske stroške, morebitne dolgove i. t. d. Vse skupaj torej naravnost narekuje snovanje vinarških in kletarskih zadrug, da se naše novo vinogradništvo ohrani ter da more uspevati donajajoč blagostanje njenemu pridnemu prebivalstvu.

Kakor pa je važno za naše vinogradnike, da se jim

v tej zadevi nudi pomoč, tako mora biti na srcu deželi sami, da se ta zadeva ugodno reši. V to svrhu bode treba dejansko in s podukom uplivati na snovanje takih zadrug. Le v skupnem delovanju vseh je mogoče, da se ta akcija pri nas ugodno more začeti in delovati.

V nadi, da se tako delovanje prične na Dolenjskem, povsod, kjer rodi vinska trta, želimo bodočim vinarskim in kletarskim zadrugam najboljšega uspeha, ki se bode sigurno dosegel, ako se bodo tega dela poprijeli nesebični, izkušeni, za blaginjo naroda vneti možje, ki imajo sposobnost trgovsko in gospodarsko!

Belokranjska železnica in naši mladi gospodarji, ki si želijo posestva nakupiti.

Lep kos slovenske in hrvaške zemlje se razprostira med Krko, Kolpo, hrvaško ravnino ob Reški železnici in Zagrebom. Na Kranjskem so mnogostoletna mesta Črnomelj in Metlika, na Hrvaškem pa lepo se razvijajoči Karlovec in Samobor, ki so živa priča velikostoletnega bivanja na tem krasnem, rodovitnem in zdravem slovanskem ozemlju. Daleč od glavnih prometnih zvez ležeče, niso postala ta mesta in kraji tako znani, kakor n. pr. enaka bivališča na Gorenjskem, Štajerskem, Nižje Avstrijskem ob državnih cestah. Zato se je pa svet manj zanimal za te kraje. Zgodovina nas uči, da so že v starem veku tod prebivali čvrsti rodovi in do srednjega veka, do prihoda Turkov v Evropo, so bili ti kraji zelo obljudeni, dobro obdelani in tod se je širila n. pr. na Kranjskem bogata Slovenska krajina (Windische Mark) z glavnim mestom Metliko; med tem, ko nas mnogi trdni gradovi spominjajo, da je tu vladalo blagostanje. Z upadanjem in ropanjem Turkov na Hrvaškem in na Kranjskem začenja se s 15. stoletjem mnogostoletna stiska in beda, ki je pričela prevladovati v teh krajih in ki gospodarji v velikem obsegu še dandanes. Močno izseljevanje, ki je pričelo pred dobrimi 25 in 30 leti, je začetkoma na videz povzdignilo blagostanje, v zadnjih letih pa je izseljevanje v preveliki meri silno oškodilo tod bivajoči kmečki, obrtni in trgovski stan. Zadnji udarec je slednjič povzročila trtna uš.

Po sredini skoz te kraje, ki se razširjajo južno in zahodno od Gorjancev, se bode izpeljala železnična zveza na eni strani z Novim mestom, na drugi strani s Karlovcem.

Ni ga razumnega človeka, ki bi ne uvidel koristi te železnice za navedeno ozemlje. Ni ga, ki bi ne privoščil tod bivajočemu prebivalstvu dobrodejne posledice, ki bodo izvirale iz uresničenja te davne želje našega slovenskega naroda.

Kar pa more vzradostiti posebno gospodarski časopis, je, da se bode z gradnjo te železnične proge ustavilo 1. sedanje izseljevanje, 2. se bode tod rodo-

vitna zemlja zopetno začela umno obdelovati, 3. da bodo zadobila posestva večjo in pravo vrednost, 4. da se bode začela razvijati obrtnost in trgovina in 5. da se ti kraji zvežejo s svetovnim prometom.

S to pridobitvijo postane Bela Krajina t. j. črnomaljski politični okraj na Kranjskem važna postojanka za povzdigo kmetijstva, zlasti vinarstva in sadjarstva na Kranjskem. Bela Krajina ima glede podnebja iste udobnosti kakor n. pr. Vipavska dolina, samo da nima nje slabe strani t. j. burje. Še večje važnosti bode železnica za te kraje na Hrvaškem južno od Gorjancev. Vendar to spada v gospodarske interese hrvaške banovine in se odteguje našemu razsojevanju.

Ker pa je belokranjska železnica le del velike železnične proge do Dalmacije, zato bode tod odslej vodila jedna najvažnejših trgovskih cest proti severu, ki bode močno konkurirala Trstu in Benetkam. S tem je pa zadobil ta slovanski del največji pomen, tak, kakršnega imajo naši kraji ob velikih svetovnih progah Trst-Dunaj itd. In to je, kar smo hoteli s tem posebno naglašati. Tu bode začelo na novo vladati ne le blagostanje, kakor pred 500 leti, ampak ves svet bode dobil svetovni pomen zbog svoje važne, rodovitne, zdrave lege, ležeče ob svetovni progi.

To je pa dejstvo, s katerim naj računijo 1. sedanji nje prebivalci, da jo bodo vedeli ceniti in 2. naši slovenski rojaki — mladi posestniki, da se tu v velikem številu naseljujejo in tukaj začno zemljo racionalno obdelovati, ki jim bode donašala obilnejše dohodke, kot drugod na kraškem svetu, bodisi na Kranjskem, Primorskem ali Koroškem.

Ugodna prilika v teh krajih, primerno ceno si posestva nakupiti, trajala pa bode le kratko dobo. Kakor hitro bode spoznal tuj živelj, zlasti nemški, da je tukaj lep, zdrav in rodovit kraj zemlje po ceni na razpolago, nastala bode takoj tuja invazija, našemu slovenskemu življu na kvar. Zatorej ne zamudimo ugodne prilike, ki se nam nudi z gradnjo belokranjske železnice in zasedimo ga mi sosedje, dokler ga nam drugi ne iztrgajo.

Spremema v vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Rudolfovem.

Za napredek vsake dežele je dandanes najvažnejši pogoj dobro urejeno šolstvo. Kjer dobiva mladina dobro vzgojo in temeljit poduk, tam je napredek, tam se povzdiguje blagostanje, pada pa število zločinov. V isto vrsto moramo vpoštevati izobrazbo vsakega stanu, naj si je uradniški, vojaški, rokodelski ali kmetijski. Tudi tu velja načelo, čim boljša je vzgoja in čim temeljitejši je poduk, tem več zamoremo pričakovati in zahtevati od dotičnega stanu.

Dosledno temu se dandanes v vseh civiliziranih državah in v posameznih deželah polaga veliko važnost na višjo in strokovno izobrazbo kmetijskega stanu. V dosego tega namena so ustanovljeni razni gospodarski zavodi, katerih najvažnejši je kmetijska šola, namenjena, da v njej dobiva poduk in vzgojo odraščena kmetijska mladina, da se tu snujejo krajši učni tečaji za gospodarje, da od njih dobiva pouk in svet vsak, kdor potrebuje v gospodarskem oziru pomoči in slednjič, da z ustmeno besedo v obliki predavanj, s pismeno potom priobčevanj strokovnih spisov in knjig upliva na povzdigo materialne koristi kmetovalčeve.

Očividen je blagodejen upliv teh novodobnih naprav, in od njih prave ureje in spolnovanja svojih dolžnosti je v veliki meri odvisno, kako se širi napredek v kmetijstvu in njegovih raznih panogah ter kak pomen in kake zasluge ima gospodarski zavod za svoj okoliš. Ureditve in delovanje vsacega zavoda je pa pred vsem odvisna, kakega vodja ima taka šola. Vodstvo je srce. Kakor srce ugodno in odločilno deluje na srečno in pravo delovanje vsega telesa, tako je dober, pravičen, delaven vodja srce in duša zavoda, ki more zavod k visoki delavnosti, k vztrajnemu delovanju, k zadovoljnemu bivanju vseh zavodnih oseb povzdigniti, ali pa mnogim napraviti težkoče, ovirati razvoj zavoda in v to določena sredstva manj obrestonosno izkoristiti.

Kranjska dežela je osnovala svoj prvi gospodarski zavod na graščini grofa Lanthieri-ja na Slapu pri Vipavi, kjer se je pričela leta 1873 do 1886 prva kranjska vinarska in sadjarska šola, ki je imela le bolj krajeven pomen. Leta 1886. preselila se je ta šola na od dežele kupljeno veleposestvo na Grmu pri Rudolfovem, kjer so se gojile in se goje vse za nas potrebne kmetijske panoge. Glavni vzrok tej spremembi je dalo širjenje trtne uši in propadanje vinogradstva. Po tedaj veljavnem naziranju se je tako na Slapu kakor na Grmu dobilo v oskrbovanje zanemarjeno posestvo, na pol podrta poslopja itd. in se je smatralo za višek sposobnosti tako zemljišče šele zboljšati, preurediti itd. Gotovo napačno ali vsaj napredek kmetijstva ovirajoče načelo. Na teh dveh zavodih se je dosedaj šolalo in sicer na Slapu 126 učencev, na Grmu pa 335; skupaj 461. K temu moramo še prišteti nebroj učnih tečajev za gospodarje, ljudske učitelje, vinščake itd.

Z ustanovitvijo vinarske in sadjarske šole na Slapu in pozneje s sedanjo kmetijsko šolo na Grmu je začela dežela kot taka sistematično in temeljito delovati na povzdigo kmetijstva v deželi, dasi so že popred ljubljanske „Novice“ skozi desetletja blagodejno uplivala.

Vsak začetek je težak. Kjer se pa ledino orje, tam je še težje.

Če je bilo kje težko to delo, je bilo pri nas na Kranjskem, kjer je naš kmetovalec zelo konservativen, kjer je takrat še vladalo mnenje, da je naša dežela „furmanska“ in kjer se je smatralo kmetijstvo za postransko delo, ki naj preživi deco, starost, med tem, ko si naj moški pridobiva pri vožnji, pri rudnikih in drugje glavni zaslužek.

Za vodjo tega prvega kmetijskega zavoda na Kranjskem je bil izbran tedaj mladi strokovnjak g. Rihard Dolénc, rojen Vipavec (v Rožegu pri St. Vidu), ki je stoprav takrat dovršil svoje studije v Ogrskem Starem gradu in v Klosterneuburgu pri Dunaji.

Srečna je bila misel začeti s kmetijskim poukom v Vipavski dolini in od tam širiti povzdigo vinarstva in sadjarstva. Mlademu vodju se je to vrlo obneslo; največjega pomena je bil poznejši sklep, da se ta zavod preseli na Grm, kjer deluje še dandanes. Lahko trdimo, vsako drugačno ravnanje, bi bilo rodilo slabejše uspehe.

Kako to?

Ravno zavedna Notranjska je bila novodobnim namenom v zvezi z osebnim vplivom g. R. Dolénc najboljša pristopna. To se je tega neumorni delavnosti povsem posrečilo. Res je težavno dostikrat npravstveno zanemarjene mladeniče vzgojiti v pridne in vnete gospodarje, njegovi trdni volji se je to največkrat posrečilo. Najobsežnejšega pomena je pa postalo delovanje kmetijske šole in njega vodje, ko se je preselila na Dolenjsko. Ne le jo vzbuditi k napredku, ampak jej v rekonstrukciji novih vinogradov biti voditeljica, učiteljica, to je bila sila težavna naloga, ker je bila Dolenjska ena prvih vinorodnih krajev, kjer je bilo treba vinogradnike, polnih predsodkov, navajenih na več stoletij zastarelo obdelovanje, materialno slabo podprtih, — učiti vinograde na novo po sedanjem načinu zasajati in oskrbovati. Nad 20letnega neutrudnega napora v šoli, pri predavanjih, v šolskih vinogradih, po strokovnih in političnih časopisih, kjer so se priobčevali potrebni strokovni spisi, zasebnega občevanja z vinogradniki itd. — je bilo potreba, da se je ugodno začela in kakor danes lahko z mirno vestjo rečemo, srečno završila ta mogočna akcija. In ako je danes za Dolenjsko in Vipavsko rekonstrukcija vinogradov ugodno rešena in ako je danes umno kletarstvo na višji stopinji, ima se v tem oziru največ zahvaliti neumorni delavnosti svoje kmetijske šole na Grmu in njenemu vodju g. R. Doléncu. Kar pa moramo žal poudarjati, je to, da se je pri tem postopalo z na razpolago danimi sredstvi zelo — varčno; morda preveč. To je rodilo marsikako nesporazumljenje, ki je pouzročilo na škodo zavoda pri mnogih neugodno mnenje o njem.

Nad 21 let je stal g. R. Dolénc grmskemu zavodu na čelu — v časih najnapornejšega delovanja.

Ni čuda, če so ga leta dotekla, ko se je čutil telesno opešanega. Lahko se trdi, niti eden vodja kmetijskih zavodov v Avstriji dosedaj ni služil 35 let; vsakteri se je ali popred umaknil v pokoj ali pa je umrl. Edino g. vodja R. Dolénc je vsled svojega zmernega življenja in trdne telesne konstitucije 5 let nad normalom zvesto služil svoji deželi, dokler ni vsled bolehnosti prosil za upokojenje.

Čeravno on danes nima vidnega znamenja, da je več storil, kakor se je od njega zahtevalo, za Kranjsko in povzdigo njenega kmetijstva zlasti za vinogradništvo, si je pa pridobil vendar največjih zaslug; poznejši rodovi bodo njegovo začetno delovanje hvaležnejše cenili. V srcu svojih 461 učencev, od katerih dandanes nad $\frac{3}{4}$ deluje na kmetijskem polju, si je ohranil časten spomenik. Deželi je pa zapustil trdno zasnovan kmetijski zavod, ki bode krepko nadaljeval započeto delo, in ki bode v sedanjem duhu, pod izkušenim vodstvom novega g. vodja V. Rohrmanna, ki je služil 23 let kot pristav na zavodu in ki je znan po svojih spisih, se krepko in vsestransko razvijal na prid našemu kmetijstvu.

V trenutku, ko zapušča g. vodja po 35letnem delovanju službo in zavod, komur je bil ves čas kot vodja — srce in duša, dolžni smo, da označimo v obširnejšem članku delovanje dežele v prosep kmetijstva, da orišemo službovanje njenega mnogoletnega in prvega voditelja v pravični luči ter da podamo našemu kmetijskemu stanu pravo sliko o delovanju tega našega kmetijskega zavoda z namenom, da mu izbrišemo morda krivično mnenje o njem. To se čutimo tem bolj poklicani, ker želimo, da bi kranjska kmetijska šola na Grmu pod novim vodstvom čim najkrepkeje procvitala ter da bi se tega zavoda naš mlajši inteligentni kmetijski naraščaj najtesneje oklenil. Zlasti je želeli, da bi se nekdanji njeni učenci radi spominjali zavoda, kjer se jim je vcepilo veselje do svojega poklica s tem, da se jih je strokovno podučilo, kako imajo izvrševati svoj vzvišeni stan.

Akoravno s temi vrsticami nismo ob enem podali statističnih podatkov iz življenja g. vodja R. Dolénca in o zavodu samemu, vendar upamo, da smo ustregli mnogim, ki se zanimajo za usodo in napredek kranjskega kmetijstva in enega glavnega činitelja, ki mu je za dolgo vrsto let načrtal trdno pot, po kateri naj hodi

Začetek šolskega leta na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Rudolfovem.

Na tem gospodarskem zavodu je pričelo novo šolsko leto dne 4. novembra t. l. V prvem letniku je letos 10 učencev, v drugem 9, skupaj 19. Mnogim obiskovalcem te šole in nje poprejšnjim učencem, ki se zanimajo za njo, omenjamo danes, da se je v prilog učencev, gospodarstvo in smér zavoda pod seda-

njim vodstvom mnogo spremenilo in uredilo. Učenci so dobili veliko dvorano — poprejšnjo prvo spalnico — v učilnico, kjer se bodo zamogli nemoteno učiti in svoje naloge izvrševati. Šolski sobi bode v bodočnosti služili le v poduk. Hodnik pred šolskima sobama se je razširil za bralno sobo; na tem hodniku so v zaprtih omarah, ki imajo steklena okna, izstavljeni učila, tako, da jih vsak učenec vedno lahko vidi. Fizikalni kabinet se je tako preuredil, da bode služil za šolsko podučevanje. Jedilnica učencev se je povečala za poprejšnjo pisarniško sobo. Hrana se je zboljšala. Pisarna se je prenesla v prvo nadstropje. Poprejšnja deželna in nje sosednja soba sta se spremenili v pisarno, kjer se nahaja tudi šolska knjižnica. Glede gospodarstva so se uvedla načela, da se učenci udeležujejo vseh instruktivnih in tudi navadnih gospodarskih opravil v obsežnejši meri. Ves poduk se bode oslanjal na gospodarska dela na posestvu primerno vegetaciji in letnemu času. Vsakodnevna določitev dela za prihodnji dan se izvrši na predvečer na ta način, da tudi učenci zanj natanjko izvedo. Teoretičen poduk se bode primerno skrčil in preustrojil tako, kakor je primeren prihodnjemu poklicu učencev, kot gospodarjem. S tem se hoče vstreči željam, da izidejo iz tega gospodarskega zavoda le v resnici za prihodnji svoj poklic kot kmetovalci vneti učenci, ter da se s tem omeji število onih absolventov, ki si pozneje zberó drug stan. Ker je to nekaka prehodnja doba, zato omenimo za danes sledeče dejstvo, da se je dosedaj na tem gospodarskem zavodu šolalo 335 učencev, katerih dobra $\frac{3}{4}$ delujejo kot gospodarji na očetovem domu ali pa kot gospodarski uslužbenci bodisi na Kranjskem ali pa v sosednih deželah. Ostali so si izvolili drug poklic, k čemur jih je silila večkrat revščina, razvajenost vsled vojaškega službovanja ali pa, ker niso dobili na očetovem domu primerno delo in prostost. To dovolj opravičuje dosedanje delovanje tega gospodarskega zavoda. Enake skušnje imajo tudi v drugih zavodih še v bolj naprednih deželah. — Pri tem si pa ne moremo kaj, da ne bi omenili prošnje ozir. želje do onih starišev, ki pošiljajo svoje sinove v gospodarske zavode v izobrazbo in ta je: Šola podaja pač potrebno vzgojo in izobrazbo, nikakor pa ne more dajati že popolnoma skušene strokovnjake; življenje vsakega še le izuči in utrdi. Čim boljše prihodnje posestnike si želimo, tem boljše sinove si odločimo za ta stan. Zato pa si odberite stariši za naslednike v posestvu le najboljše sinove in te pošiljajte v strokovno izobrazbo na kmetijsko šolo in gotovo bodete zadovoljni z uspehom. Na stotine skušenj iz tega zavoda je priča o resničnosti te trditve. Želeti je slednjič, da bi se naši posestniki bolj zanimali za ta naš gospodarski zavod in ga podpirali s tem, da bi v večji meri pošiljali svoje sinove namenjene za dom v to šolo.

Gospodarske drobtine.

Glede nagodbe je sklenil trgovsko politični odbor poljedelskega sveta na Dunaju v svoji seji z dne 7. m. m., da je nagodba vsprejemljiva, dasi v vseh njenih delih še ne ustreza težnjam avstrijskega poljedelstva. Poročevalec je bil deželni in državni poslanec Fran Povše.

Za spremembo zemljiškoknjižnih zadev je sklenil pretekli mesec nižjeavstrijski deželni zbor vplivati na vlado, tako da se bolj prilagodijo modernim prometnim in gospodarskim razmeram.

Sprememba v poljedelskem ministrstvu. Na mesto odstopivšega dosedanjega poljedelskega ministra grofa Auer-sperga je imenovan državni poslanec dr. Alfred Eben-hoch. Ta je poljedelskemu svetu zelo simpatična osebnost.

Konjerejski svet. Poljedelsko ministrstvo je razglasilo nova pravila za osrednji konjerejski svet na Dunaju. Ta svet je prideljen poljedelskemu ministrstvu v svrhu, da se strokovno pravilno vpliva na pospeševanje in izboljšanje konjereje. Poleg povečanega števila članov je konjerejski svet sedaj tako preurejen, da se večina članov ne imenuje več, ampak voli po glavnih kmetijskih korporacijah.

Izseljevanje iz Amerike postaja v zadnjem času zelo pereče vprašanje. Vsled raznih gospodarskih polomov v severoameriških Zjedinjenih državah je ostalo več deset-tisočev delavcev brez dela. Prisiljeni so povrniti se v staro domovino. Parniki so v zadnjem času vsled tega prenapolnjeni takih vračajočih se izseljencev. Tudi se čitajo vedno bolj po raznih listih svarila, ki odsvetujejo izseljevanje v rane kraje Amerike.

Naseljevanje izseljencev, ki se vračajo iz Amerike, je v zadnjem času bilo predmet razprav odbora zveze ogrskih kmetovalcev. Ustanovil se je posebni odbor, ki bo pospeševal tako naseljevanje ogrskih izseljencev. Vlada je v to svrhu dala na razpolago nekoliko zemljišča. Na vlado se je obenem naslovil poziv, naj kmalu predloži zbornici načrt za naseljevalni zakon in za ustanovitev naseljevalne banke.

Letošnji pridelek vina na Primorskem je za eno tretjino boljši od lanskega. V tržaškem ozemlju se je pridelalo približno 10.000 hektolitrov vina, na Goriško-Gradiščanskem 300.000, v Istri 800.000. vsega skupaj na Primorskem tedaj okrog 1,110.000 hektolitrov.

Odlikovanje. Gospod Martin Jelovšek, potovalni učitelj za živinorejo na Štajerskem, je dobil od štajerske kmetijske družbe srebrno družbino kolajno z diplomo vred.

Pomanjkanje krme na Goriškem je letos vsled suše zelo občutno. Deželni odbor, državni poslanci in Goriška zveza gospodarskih zadrug so vplivali na to, da bi se prišlo kmetovalcem na pomoč. Železniška uprava je sedaj izdala odlok, po katerem se ima prevoz sena na Goriško vršiti brezplačno. Z vlado se vrše dogovori radi podpore kmetovalcem, ki so primorani kupiti seno. Vlada je pripravljena dati 25.000 K, zahteva se pa 35.000 K.

Nove dopisnice so prišle sedaj v promet. Naslovna stran je, kakor je bilo doslej na razglednicah, razdeljena na dva dela. Levi del se lahko rabi za dopisovanje. S to uredbo bo sedaj mogoče več napisati na dopisnici, nego doslej.

Tobačni ekstrakt, ki se vporablja za pokončevanje mrčes, namerava odslej tabačna režija razprodajati tudi potom kmetijskih družb, trgovcev s semeni itd. V to svrhu morajo korporacije zaprositi posebno licenco. Prodaja se tobačni ekstrakt v škatljah 1 kg po 1 K 60 v., 5 kg 6 K in

20 kg po 21 K. Gospodarska zveza v Ljubljani napravi potrebne korake, da zadobi tozadevno licenco.

Po novi vinski postavi, ki je stopil že 1. decembra t. l. v veljavo, mora imeti vsak, kdor v svrhu prodaje vino prideluje ali pa kdor z vinom trži, toraj tudi vsak vinogradnik, vinski trgovec in gostilničar v prostorih, kjer vino prodaja ali kjer ga spravlja, toraj v kletih, gostilniških sobah itd. na vidnem mestu nabit ponatis paragrafov 2. do 14. imenovane postave.

Ker je založništvo dunajskega strokovnega lista „Allg. Weinzeitung“ (Hugo H. Hitschmann, Dunaj, I., Schauflegasse 6) izdalo prav trpežne in lične table, kjer so natisnjeni ti paragrafi, v nemškem in drugih jezikih, nasvetoval mu je podpisani, da bi priredilo tudi slovensko izdajo.

Temu je založništvo ustreglo in je izdalo table iz trdnega kartona po 80 h in ako se zglesi vsaj 300 odjemalcev, izda tudi enako nemškimi, table iz pločevine (pleha), ki so posebno pripravne za vlažne kleti, kjer se papir sčasoma pokvari.

Ker daje tvrdka pri večji naročitvi primèren popust, priporočam vsem interesentom, da si prej ko mogoče omislijo take table skupno, to je po županstvih, društvih itd.

Do 28. t. m. sprejema tudi podpisani taka skupna naročila.

Da se vinogradniki obvarujejo postavne kazni, jim priporočam, da table v svojih vinskih kletih pravočasno nabijejo.

B. Skalický, c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovom.

Kmetijska družba za Koroško ima sedaj štiri kmetijske šole in sicer eno že 42 let v Celovcu, eno od l. 1904 v Velikovcu, eno od l. 1905 v Špitalu in eno od l. 1906 v Brezah. Potem ima gospodinjsko šolo v Celovcu in tudi podkovsko šolo ravnotam.

Kmetijska družba izdaja že 64. leto svoj list „Landwirtschaftliche Mitteilungen“, ki izhaja letos v 8700 izvodih.

Dobila je družba l. 1906 od dežele in države 132.463 K podpore, lastno premoženje ceni na 100.953 K in ima 62.469 K penzijskega fonda.

Družba je štela ob koncu l. 1906 144 podružnic z 8169 udi in je imela 42 nadaljevalnih (nedeljskih) kmetijskih šol z 594 učenci. Predavanj je bilo po podružnicah 260 strokovnih, 9 tridnevni kurzov o sadjereji in 6 šesttedenskih tečajev za gospodinje. Število predavanj od kmetov praktikov ni znano.

Zveza koroških zavarovalnic za živino je štela 109 podružnic z 3775 udi, ki so imeli 20 475 živali zavarovanih. Izplačala je l. 1906 udom za nezgode 84.667 K 62 v.

Zveza koroških čebelarskih društev šteje 42 podružnic z 737 udi in ima nastavljene 4 potovalne učitelje.

Družba je izdala za povzdigo živinoreje (govedoreje) 44.000 K, za povzdigo konjereje 73.000 K in je ustanovila tudi nekaj živinorejskih in konjerejskih (20) društev. Za melioracije je izdala čez 20.000 K. Leta 1906 je imela čez 700.000 K prometa.

Kako spozna kmet najbolje kisli dlen pri kravah in telicah v maternici. Živinorejcem je dobro znano, da se nekatere krave ali telice ne dajo več obrejiti, ni pa še slehernemu znano to, da je tega krivo nakopičenje kislega dlana v maternici, s katerim se tudi seme po oplodjenju pri kravah in junicah zamori. Ako se hočemo prepričati, ali se tudi pri naši govedi ne razvija kisli dlen, vzemimo trak plavega lakmusovega papirja ter ga porinimo globoko v maternico in ga drgnimo dobro ob njeno spodnjo steno, da se dobro namoči, na kar ga znovič izvlečemo

Ako postane plavi papir rudečkast, pa je to znamenje, da se nahaja kisli dlen v maternici. Treba pa je vendar omeniti, da mora biti pri vlaganju papirja roka popolnoma snažna in nikakor ne mastna. Ko bi bili pred vkladanjem imeli nečesa opraviti z limonami, s kisom, sirkovo kislino (vitrijolom, s solno ali nekatero drugo kislino) pa zamoremo z dotiko se papirja s takšnimi prsti, ki so od omenjenih tvarin onesnaženi, tudi povzročiti, da lakmusov papir zarudi ter se tako motiti, z mastnimi rokami pa bi znovič pomazali papir in kisli dlen se ga ne bi prijel. Kisli dlen se odpravi na sledeči način: Treba je raztopiti 6 dek karbolove kisline, ali navadne sode za pranje v 4 litrih mehke vode in s tem raztokom živali s pomočjo irrigatorja maternico izplaknemo.

Kronika Zadrúžne zveze.

Nové članice. V članstvo so bile sprejete pri „Zadrúžni zvezi“ v Ljubljani sledeče zadruge: na Kranjskem: Hranilnica in posojilnica v Kranju, Mlekarska zveza v Ljubljani, Občinska mlekarna v Št. Vidu pri Vipavi, nemške Hranilnice in posojilnice v Kočevju, na Reki, v Spodnjem Logu in v Starem Logu. Na Štajerskem: Posojilnica v Črni-gori pri Ptuj, Posojilnica pri Sv. Lenartu, Hranilnica in posojilnica na Dobovi. Na Primorskem: Kanfanarsko društvo za štednjo i zajmove v Kanfanaru, Kmetijsko društvo na Rižani. V Dalmaciji: Seoske blagajne za štednjo i zajmove v Igrani, v Kruševem, v Sućuraju, Hrvatske pučke blagajne za štednjo i zajmove v Donjem Dicmu, v Gradacu pri Makarski, v Kozici in v Studencih, Krščanska zadruga za pripomoč i štednjo v Splitu.

Število članov znaša sedaj pri „Zadrúžni zvezi“ 428 zadrug, ne oziraje se na one zadruge, ki se nahajajo v likvidaciji.

Zadrúžni tečaj v Mariboru se bo vršil meseca januarja prihodnjega leta. Pričel se bo v torek po Sv. Treh kraljih. Zanimanje za tečaj je zelo veliko. Že sedaj imamo zelo veliko število prijav. Kdor se še ni prijavil, pa bi se rad udeležil tečaja, naj se oglasi pri Zadrúžni zvezi v Ljubljani.

V konverzijskih zadevah. Opozarjamo znova vse posojilnice, ki se bavijo z konverzijo vknjiženih posojil, da morajo voditi dnevnik za konverzijska posojila, kakor ga predpisuje § 11 min. naredbe z dne 25. februarja 1907, d. z. št. 50. V postavnih rokih pa morajo poročati finančni upravi o konverzijah s posebnim sumaričnim izkazom. Vse to v izogib kazni, ki jih določa § 9 zak. z dne 22. februarja 1907, d. z. št. 49. Obe tiskovini se dobe pri „Zadrúžni zvezi“.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 99. (Hran. in pos. v Z.) Ob času legalizovanja podpisov smo prošnjo neopravičeno kolekovali s kolekom 20 K, kakor nam je svetoval uradnik. „Zadrúžna zveza,“ kamor smo prošnjo vposlali še pred vložitvijo v pregled, je odlepila koleke, kolikor jih je bilo odveč in nam je te v dobro vpisala, kako naj to vknjižimo?

Odgovor 99. V sprejemkih blagajniškega razdelnika v rubriki „Vrnjeni upravni stroški ali „Uradni prispevki.“ Istočasno v izdatkih v rubriki „Tekoči račun z zvezo“ kot naloženi denar. Znesek, ki ga obojestransko vknjižite, znaša 18 K, ker se je kolek 2 K vporabil za prošnjo.

Vprašanje 100. (Društvo za štednjo i zajmove v H.) Naše pristojno trgovsko sodišče je zavrnilo vpis naše za-

druge, češ, da nismo prošnji priložili zapisnika ustanovnega zborovanja, dasi so bili odborniki po pravilih legitimirani in so pravila v izvorniku lastnoročno podpisali. Ali je to po zakonu utemeljeno? Ali naj vložimo priziv?

Odgovor 100. Vložite priziv, ker je bila zavrnitev vpisa v zadrúžni register po zakonu neutemeljena. § 3 zad. zak. zahteva samo a) da se sprejme zadrúžna tvrdka, b) da se sestavijo pravila, c) da se pravila vpišejo v zadrúžni register.

Prošnjo za vpis pa sme solišču predložiti odbor, če je izvoljen. Ako ne, pa oni člani načelstva, ki jih navajajo pravila in s tem tudi legitimirajo, ali pa sploh one osebe, ki imajo po besedilu pravil nalog, da preskrbe registracijo zadruge (§ 5, točka 13 zad. zak.).

Vprašanje 101. (Kmetijsko društvo v R.) Pri nas imamo v aktih samo izvornik pravil, drugih izvodov nimamo. Ali smo dolžni dati tudi vsakemu članu po en izvod, ali pa zadostuje, da mu pokažemo izvornik, ako zahteva?

Odgovor 101. Po § 35. zadrúžnega zakona ste dolžni dati na zahtevo vsakemu članu en prepis ali odtis pravil Vaše zadruge. Ravno tako tudi vseh sprememb pravil, ki jih sklepajo Vaši občni zbori in so vsled vpisa v zadrúžnem registru pravoveljavni. Ako dotični član zahteva, mora odbor pravila tudi podpisati na način, ki ga določajo pravila za podpisovanje zadrúžne tvrdke. Nasprotno pa imate Vi pravico zahtevati od člana, da Vam povrne stroške za izročeni prepis ali odtis pravil. Neizpolnjevanje predpisa § 35 se more po trgovinskem sodišču kaznovati s kaznimi zaradi reda do 200 kron.

Vprašanje 102 (Mlekarska zadruga v P.) Pri nas je nek član odpotoval neznano kam na Prusko in je še pred odhodom odprodal vse svoje premoženje. Njegove pristopnice, ki nam manjka, ne moremo vsled tega dobiti. Ali ga smemo izključiti in njegov delež pripisati rezervnemu zakladu? Opozarjamo pa, da naša zadruga po pravilih nima predpisanih deležev. Kar se pri nas vplačuje pod imenom deležev, so le prostovoljni doneski članov, ki se pa vedno vračajo ob izstopu.

Odgovor 102. Dotičnega člana smete pač izključiti in zbrisati iz imenika Vaših aktivnih članov. Nima pomena, da bi nadalje še kot tak figuriral, ker nima v Vašem kraju več svojega gospodarstva. Dotični malenkostni donesek, ki ni pravi delež v duhu zakona, smete vporabiti v korist Vašega rezervnega zaklada, ker ni pričakovati, da bi ga član nazaj zahteval. Svetujemo Vam pa, da na prvem občnem zboru spremenite pravila tako, da se bodo oni sedaj še prostovoljni deleži spremenili v deleže v smislu zadrúžnega zakona. Sicer je pri Vas na Goriškem veliko mlekarskih zadrug vpisanih, ki sploh nimajo po pravilih obveznih pravih deležev.

Vprašanje 103. (Kmetijsko društvo v H.) Pri zadnjem občnem zboru se je sklenilo, da nimajo člani, ki na novo pristopajo k zadrugi, pravice do rezervnega fonda v slučaju, da se zadruga razdruži? Ali je to pravilno?

Odgovor 103. Ne, ker prevzamejo dotični v smislu zadrúžnega zakona jamstvo tudi za vse one obveznosti, ki jih je zadruga prevzela pred njihovim pristopom. Pravično je zato, da vživajo tudi pravice do prihranke iz te dobe. Res je pa tudi, da niso oni prispevali ničesar k zbiranju rezervnega zaklada in zadrúžnega premoženja. Zato pa sme odbor skleniti, da morajo na novo pristopajoči člani plačati večjo pristopnino, nego so jo plačevali prejšnji člani.

Vprašanje 104 (Kmetijsko društvo na V.) Pri reviziji se je grajalo, da manjkajo nekatere pristopnice in se je na-

čelstvu naložilo naj jih preskrbi. Pri skupni seji pa je bilo nadzorstvo sklenilo, da se ta nedostatek spregleda. Ali je to pravilno?

Odgovor 104. Ne, ker nadzorstvo ni bilo opravičeno, storiti tak sklep. Nedostatek s tem sklepom ni odpravljen. Predpis zadnjega odstavka § 3 združnega zakona je jasen dovolj: „posamezni društveniki pristopijo s pismenim izrečilo.“ Vsled tega morate preskrbeti lastnoročne ali podkrižane in od dveh prič osvedočene pristopnice vseh onih članov, od katerih se nimate pristopnih izjav.

Vprašanje 105. (Isto) Manjkajo nam pa tudi pristopnice nekaterih članov, ki so že umrli. Kaj naj pri teh storimo?

Odgovor 105. Ako so stopili dediči na njih mesto, naj se podpišejo ti. Če pa dotični umrli član nima več pri Vas ne deleža in ne posojila, ker je že pred smrtjo izstopil, potem zabeležite v dotični rubriki pristopne knjige, da vsled njegove smrti ni mogoče več dobiti podpisa.

Združni pregled.

Iz seje glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko z dne 24. t. m.; 1.) Glavni odbor je sklenil dosedanje mlekarске tečaje vzpremeniti v redno mlekarško šolo, ki naj vsako leto trpi vsaj 5 mesecev in naj se nastani v združni mlekarni na Vrhniki, kjer je že vse potrebno pripravljeno. Predsedništvu se je naročilo izvršiti vse potrebne korake v to svrhu ter zlasti pri merodajnih činiteljnih zaprositi za ustanovitev zadostnega števila štipendij. 2.) Glavni odbor je odobril skupno postopanje z „Gospodarsko zvezo“ glede oddaje gospodarskih potrebščin, zlasti umetnih gnojil, in je poveril tajništvo, da stopi v dogovor glede skupne dobave Tomasove žlindre z Angleškega, če se na ta način dajo doseči primernejše cene in se strmoglavijo nepoštenu postopanje nekaterih trgovcev, ki je na škodo našim kmetom.

Zadruga na Koroškem. Na Koroškem je sedaj 166 posojilnic in sicer jih je 82 združenih v nemško nac. zvezi 50 v nemško kršč. soc. zvezi. Slovenske so večinoma pri celjski, nekaj jih je tudi pri ljubljanski zvezi, 4. pa so pri nemški krščanski socialni zvezi. Vseh slov. je sedaj 31, nemških 135.

Razun posojilnic je na Koroškem še 16 drugih zadrug: 4. nemške nakupovalne zadruga, 5. nemških mlekarn, 2. nemški skladišni zadrugi, 2. gospod. zadrugi, 1. nemška centralna zadruga, 1. slovenska gospod. zadruga v Sinčivasi, 1. slov. mlekarna v sv. Jakobu.

Razun posojilnic smo še jako zaostali na Koroškem.

V češkem deželnem zboru pa je minoli mesec poslanec Dvořak stavil predlog, da naj bi se odpravile lestvinske pristojbine pri raiiffeisenskih hranilnicah ter posojilnicah in drugih zadrugah, ki temeljujejo na načelu samopomoči. Deželni zbor naj v tem smislu vpliva na vlado za spremembo zakona z dne 21. maja 1873, d. z. št. 87. Poslanec Ždársky pa je predložil predlog, da bi bile zadruga, ki so pridružene kaki revizijski zvezi, oproščene kolekovanja glede korespondence s trgovskimi kot registrskimi sodišči.

Prihodnje zborovanje Mednarodne zveze kmetijskih zadrug se izvrši 1. 1908 v Piacenzi v Italiji, kjer se bo istočasno vršila kmetijska razstava. Odbor mednarodne zveze kmetijskih zadrug pa je imel svojo sejo dne 7. in 8. t. m. v Monakovem. Sklenilo se je natisniti poročilo o letošnjem zborovanju na Dunaju, nadalje izdajati po potrebi periodično izhajajočo korespondenco. Poleg tega so se še sklenila druga splošno združništvo zadevajoča vprašanja.

Konsumne zadruga na Ogerskem, ki so združene v posebni zvezi „Hangya“ so pred kratkim imele svoj kongres v Budimpešti. Udeležilo se ga je 1000 — 1200 delegatov. Glavni sklep zborovanja se nanaša na spremembo osnovo ogrskega združnega zakona, ki ga namerava justično ministrstvo predložiti poslanski zbornici. Sprememba bi zakon poslabšala. Pri zborovanju navzoči justični minister Günther je obljubil, da predloži prej osnovo v pregled še posebni enketi, da se izboljša po nasvetu strokovnjakov. Sprejela se je tudi resolucija, da naj se „Hangya“ v sedanjem okviru tako preosnuje, da bo mogla kakor francoski sindikati preskrbljevati malim kmečkim posestnikom semena in kmetijske stroje.

Splošna zveza kmetijskih zadrug v Avstriji na Dunaju ima dne 29. novembra t. l. svoj občni zbor. Dr. Edvard Türk, načelnik zveze v Šleziji, bo poročal o raznih združnih vprašanjih, Ivan Sedlák, ravnatelj češke zveze v Pragi, o združnem šolstvu, in pl. Raffay, vodja mlekarškega odseka v Splošni zvezi, pa o poučnem svojem potovanju na Nizozemsko.

Razpis.

Na podstavi § 13. zakona z dne 12. aprila 1907., drž. zak. št. 210, o prometu z vinom, vinskim moštom in vinsko drozgo, se razpisujeta skupno za Štajersko, Koroško in Kranjsko dve službi kletarstvenih nadzornikov.

Imenovanje se izvrši zazdaj začasno na dobo enega leta in sicer s prejemki X. činovnega razreda in s popotnim pavšalom po 2500 K, pri čemer bo izkazati najmanj 150 popotnih dni.

V pošteve se jemljó samo taki prosivci, ki so dovršili z dobrim uspehom vinarsko šolo ali kakšen drugi zavod, na katerem se uči poljedelska kemija, oziroma ojnologija kot glavni predmet in ki morejo izkazati dovršeno večletno uporabo v kletarskih obratih.

Vrhutega se zahteva natančno poznanje nadzorstvenega ozemlja in znanje v tem ozemlja navadnih deželnih jezikov.

Prosimci, ki so že prestopili 40. leto svojega življenja, morajo prositi v svoji prošnji obenem tudi za izpregled starosti.

Pravilno opremljene prošnje je nasloviti na c. kr. poljedelsko ministrstvo ter jih vložiti najkasneje

do 5. decembra t. l.

pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 18. novembra 1907.

2—1

Skoro vsak tretji človek je v našem drevečem času, ko je pogostoma tako težko dobivati potrebni zaslužek, bolan ali na živcih, želodecu ali na srcu; muči ga malokrvnost, slabost ali pa nima spanja. Kjer že nastopajo taki bolezenski pojavi, jih ni treba še zviševati s tem, da se vsak dan večkrat uživa zrnata kava, ki ni koristna zdravju, kakor so se izjavili najodličnejši zdravniki in učenjaki. Ravno v družini, kjer naj se vsem položi temelj za zdravje, naj bi se torej nikakor več ne pila zrnata kava nepomešana. Kot najboljša primes zrnati kavi se je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava izvrstno obnesla povsod in še mnogo let. Otrokom, bolnikom in takim, ki okrevajo, naj se ne bi dajala nobena drugačna kavina pijača, nego čista Kathreinerjeva kava, ki ima spričo posebnega načina svojega proizvajanja sama vonj in okus zrnate kave. Samo treba je paziti na to, da se pri nakupovanju tudi res dobiva pristna Kathreinerjeva kava v zaprtih navojih.

Vabilo

na

izredni občni zbor

„Hranilnice in posojilnice v Št. Lambertu,

dne 3. decembra 1907 ob 1/2 12 uri dopoldne
v posojilničnih prostorih.

V spored; Prememba pravil.

Načelstvo.

Vabilo

na

izredni občni zbor

„Sodarske zadruga za selško dolino v Češnici,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,

ki se vrši dne 15. decembra 1907 ob 4. uri popoldne v
zadružniških prostorih.

Dnevni red:

- 1.) Sprememba pravil.
- 2.) Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo

k

izrednemu občnemu zboru,

„Hranilnice in posojilnice v Spodnji Polskavi,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo dne 15. decembra popoldne ob 3. uri
v prostorih načelnika v Spodnji Polskavi.

Dnevni red:

- 1.) Volitev nadzorništva.
- 2.) Slučajnosti.

Odbor.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Milostiva gospa,

ali veste, zakaj morate pri nakupovanju sladne kave izrečno poudarjati ime »Kathreiner«?

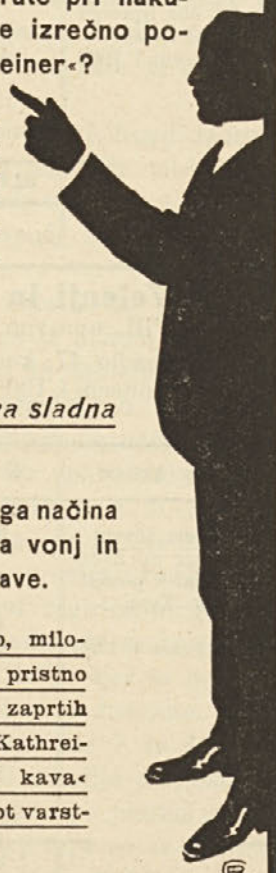
Ker se Vam sicer utegne primeriti, da dobite manj vreden posnemek brez vseh vrlin, s katerimi se odlikuje Kathreinerjeva kava.

Zakaj le

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

ima spričo posebnega načina svojega proizvodjanja vonj in okus zrnate kave.

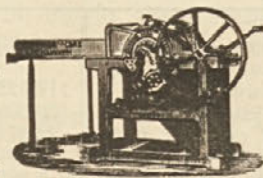
Zapomnite si torej natanko, milostiva gospa, da dobivate pristno Kathreinerjevo kavo zgolj v zaprtih izvornih zavojih z napisom: »Kathreinerjeva Kneippova sladna kava« in s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko.

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne z vrtilom (gepeljom).

Mlatilnice z motor-

jem na bencin (najcenejša gonilna sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po

zelo nižanih cenah

pri

Karol Kavšeka nasled. 248 x—22

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev.

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno kupi kakšni stroj!

Razpis službe.

Pri „Mlekarski zvezi v Ljubljani“ se razpisuje mesto

trgovskega voditelja.

Samostojne, dispozicije zmožne in pisarniško izvežbane trgovske moči, ki poznajo dobro zadružništvo, trgovino z mlekarskimi izdelki in eksport jaje, naj vpošljejo svoje prošnje z navedbo pogojev najkasneje do dne 15. decembra t. l. načelstvu „Mlekarske zveze“ v Ljubljani.

1—1

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-22

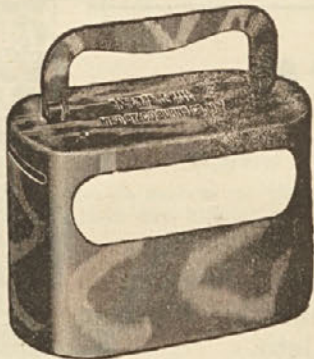
Urad za prodajo domačih hranilnikov

r. z. z. o. z.

Telefon 13.340.

Dunaj, I., Stadiongasse 6.

Telefon 13.340.

Burnsova pušica,
Weiz-ov tovarniški izdelek: ovalna, bakro-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Selfmenova pušica,
ovalna, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z vzdigovalnim zapiralom.

Imamo na prodaj sledeče vrste:

Cloetrova pušica,
vrsta št. 3: četverooglata bakreno-oksidirana, 7 cm visoka, 10¹/₂ cm dolga, 5 cm široka, s premikajočim jezičastim zapiralom.

Stegmanova pušica,
(Budjevice): četverooglata, bakreno-oksidirana, 8 cm visoka, 10 cm dolga, 6 cm široka, z zobčastim zapiralom.

Na sprednji strani je ščitek, na kojega se vtisneta ime zavoda in tekoča številka. Vsaka vrsta stane K 6.— v številni napis in zaboj iz kolodvora na Dunaju, za vrsto Stegman iz kolodvora v Budjevicah.

4—2

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolje vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo zadružne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice vzajemno postopajo in prevzamejo delnice. — Tako narodno-gospodarsko delo mora vspevati. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Dober svet!

Kdor še ne pozna krasnih vspehov
klanjavega

klajnega apna

z znamko „Hospodár“,

temu svetujemo, da si za poskušnjo naroči plombirano, z znamko hranilnega zakona preskrbljeno izvirno vrečko, ki tehta 5 kg. Dobi jo franco za 2 K 40 v. s posebnim navodilom.

Kdor pa že pozna dobrodelno vplivanje klajnega apna „Hospodár“, temu tudi ni žal denarja za porto, zato si naroči najmanj 25 kg nefrankovano po železnici za K 6.—; 50 kg računamo nefrankovano po K 11 25, 100 kg pa po K 22.—

Naše pravo, nepotvorjeno, češko klajno apno pospešuje prebavljanje, obvaruje pred slabostjo, pospešuje delanje kosti in pomaga k točnosti.

Napravite mal poskus, pa se bodete prepričali, da se brez klajnega apna ni mogoče misliti boljše hrane za živino.

Zahtevajte obširnega cenika za vse gospodarske potrebščine zastoj in franco.

Veliki zavod „Društva Hospodár“

v Miloticich n/ Bečrou, Moravska.

x—4

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

preje: Gradišče št. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4½%

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vložnih 100 kron čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13,927.621'90 — Denarni promet v letu 1906: 55,129.024'18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x-22

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž in dež. poslanec itd.

Anton Kobi,
trgovec in pos. na Bregu.

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. Ljud. pos.

Odborniki:

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu

Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju,

Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani

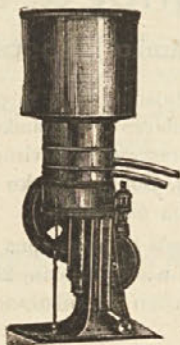
Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

Največja specialna tovarna mlekarkega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekarneške oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Uzredno zboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost.

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Isselhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1—2° C.

Vse mlekarneške priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x-17

Izdajatelj: Zadruga zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Svetoslav Premrou, uradni tajnik „Zadruga zveze“. — Tisek Zadruga tiskarne, reg. zad. z om. zav. v Ljubljani.